

Приділяючи увагу історії рідної землі, треба обов'язково вивчати народну музику, пісню та одяг, який має не тільки обласні, а інколи й районні характерні риси. Якщо ми будемо наполегливі та уважні у своїй дослідницько-практичній роботі, то недалеко той час, коли хоч би на сцені можна буде побачити самотність і красу танцювальної культури слобожанців.

В. Костіцина

НАРОДНІ ВЕСІЛЬНІ ТРАДИЦІЇ В ХОРЕОГРАФІЧНИХ ТВОРАХ

V. Kostitsyna

FOLK WEDDING TRADITIONS IN CHOREOGRAPHIC WORKS

Актуальність теми народних звичаїв та традицій надзвичайно велика в сучасному науковому дискурсі. Тому що в цей важкий час люди почали більше цікавитися традиціями, які колись були забуті. Їхні предки розповідали або дослідники віднаходили в книгах про весілля, де розповідалося про етнографію, релігію та обрядовість. Ось чому є доречним звернутися до розгляду теми обрядів, пов'язаних з весіллям в українській традиційній культурі.

Весілля — це не просто сімейне торжество, це важливе закріплення союзу двох людей, укладання шлюбу, зобов'язання прийняти на себе відповідальність, бути вірним все життя, любити не за щось, а не дивлячись ні на що. Це свято не для гостей, а для двох, тож створення сім'ї супроводжувалося з давніх віків багатьма звичаями, ритуалами, що мали сакральне значення. Усі ці традиції пов'язують цілі покоління та культури і мають етнічне, релігійне коріння, що слугує надією на добробут молодого подружжя, їх щастя та благополуччя.

Не дивно, що весільні традиції мають свої специфічні риси, оскільки існує багато чинників, які на це істотно впливають. Вони формують відмінні обряди не тільки в різних народів, а і в різних регіонах та навіть родин. Серед таких чинників: етнічна приналежність, географічно-територіальне розташування, релігійна належність, історично-культурні традиції, соціально-економічні умови, вплив сучасної культури (глобалізація), особисті (сімейні) уподобання та інші. Взяти хоча б до прикладу те, що в селах, зазвичай, зберігаються давні автентичні традиції, тоді як у містах святкують сучасно, модно та більш креативно.

Дослідники звертаються до даної теми з метою пошуку та відродження народних весільних звичаїв й обрядів. Вони проводять «розкопки давнини» — відвідують саме ту місцевість, у якій проводять автентичний весільний обряд, розпитують довгожителів чи просто місцевих, що добре знаються на святкуванні та всіх його стандартів, звертаються до давніх писемних джерел, архівів. Усе це втілюється в писемних роботах — етнографічних описах чи дослідженнях, наукових працях.

Аналогічні дослідження проводились і описувались також постановниками, балетмейстерами переважно ХХ ст., коли народна хореографія набирала своєї популярності, розкривалась, збагачувалась новими засобами, виходила на публіку. Серед даних хореографів та дослідників: Верховинець В. М., Вірський П. П., Колногузенко Б. М. Свої надбання вони використовували не просто заради цікавості, а задля втілення в життя у вигляді хореографічних постановок, сьют.

Будь-які постановки великих метрів української хореографії чи звичайних аматорів відображають відродження і популяризацію українського весілля. Їх

об'єднує спільна мета — збереження та передача наступним поколінням краси й багатства української обрядової культури, і демонстрація великого потенціалу в професійному мистецтві.

Серед багатьох тем, що відображаються в народній хореографії, особливого значення набувають весільні традиції. У танцях оживають найпопулярніші традиції — заручини, оглядини, сватання, безпосередньо весілля. Розглянемо ці звичаї детальніше. Щоб заручитися потрібно було отримати дозвіл від батьків нареченої, але це не так просто було зробити. Якщо дівчина не хотіла одружуватися, вона могла хлопцю дати гарбуз. Але якщо кохала, то її батьки запрошували сватів молодого та домовлялися про сватання.

У весільному обряді важливу роль відігравали оглядини — процес знайомства батьків дівчини з господарством парубка. Також вони спілкувалися зі сватами, обговорювали святкування весілля, придане. У цей час, коли проходили оглядини, молоді йшли кликати своїх друзів.

На окрему увагу заслуговує традиція «посагу» (приданого нареченої) — він складався зі скрині, у якій вже були вишиті рушники, подушки та постіль, ковдра, вбрання та хустки, стрічки, чоботи, кожухи, скатертина. Також до приданого батько виділяв певну суму, клаптик землі й худобу.

Наступним етапом цього обряду були заручини. Він полягав у тому, що староста клав руки молодих на коровай і пов'язував зверху рушником.

Підготовка до весілля включала такі етапи: запросини гостей, різні підготовчі моменти, прикрашання гільця. До речі, це досить поширений у постановках народної хореографії звичай. Подруги нареченої в ході хороводу прикрашають обрядове гільце квітами, стрічками, калиною тощо.

Саме весілля включало процес вінчання в церкві, а потім святкування у великому колі сім'ї, друзів та знайомих. Зазвичай гуляли гучно, з піснями, танцями, забавами. Святкували від трьох днів до семи.

У постановках народно-сценічної хореографії, присвячених весіллю, розкривається послідовність етапів обряду через сценічну театралізовану дію: усі вище згадані обряди зображуються через рухи, пластику, і відповідний характер. Прикладами таких постановок є: «Затанцювання свадьби», «Золотий танець», Закарпатського народного ансамблю пісні і танцю «Лісоруби», постановник Мирон Герман; в хореографічній композиції «Весілля на Опіллі» Олександра Заставного, створена на базі Зразкового аматорського ансамблю танцю «Дивоцвіт»; в репертуарі НЗААТ ім. П. Вірського є такі композиції — «Колгоспне весілля» самого Павла Вірського, «Весілля» більшу частину фрагментів було поставлено Олександром Данічкіним, «Український весільний танець» Кіма Василенка; хореографічна композиція «Буде весілля» Великого Слобожанського академічного ансамблю пісні і танцю в постановці Бориса Колногузенка та багато інших. У них, для прикладу, процес заручин — жартівливий, кокетливий, з елементами флірту, грайливості; дівчачий вечір — плавний, ліричний, що символізує прощання молоді з дівочтвом; обряд благословення — урочистий, величний, супроводжується ритмічними переміщеннями, поклонами; весільне святкування — переважно це кульмінаційна частина, в процесі якої танцюють гопака чи коломийку (в залежності від регіону). Важливо, що весільна обрядовість у хореографії не тільки відтворює традиції, а й виховує любов та повагу до народних звичаїв, родинних цінностей, пропагує ідею національної єдності.

Тож саме в цей складний для нашої країни час ми мусимо зберігати наші звичаї та традиції. Варто збагачувати наші знання про обрядовість, історію народу, щоб українська культура існувала та процвітала надалі. Також ми згадуємо та будемо згадувати і на далі видатних хореографів, яким вдалося збагатити нашу культуру та зберегти народні традиції.

О. Курдупова, Л. Дегтяр

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В РОБОТІ З ХОРЕОГРАФІЧНИМ КОЛЕКТИВОМ

O. Kurdupova, L. Degtyar

FEATURES OF THE APPLICATION OF GENERAL PEDAGOGICAL TEACHING METHODS IN WORKING WITH A CHOREOGRAPHIC TEAM

Виступи хореографічних колективів у програмах різноманітних масових заходів є одними з найулюбленіших і найочікуваніших глядачами. У таких виступах вражають енергія, настрої, злагодженість дій, малюнок танцю, майстерність виконавців. Однак яскраві концертні виступи є лише «вершиною айсберга», за якими стоїть величезна постановочна робота, багатогодинні спеціальні тренування і репетиції.

Якщо спостерігати за заняттями хореографічного колективу будь-якого рівня, можна побачити кілька видів діяльності: тренування техніки і фізичних можливостей; підготовку концертних номерів, яка включає повторення вже засвоєного матеріалу і вивчення нових рухів і комбінацій. Усі способи, які керівник використовує під час підготовки виступу танцювального колективу, відповідають основним педагогічним методам: словесні, наочні, практичні. Однак у роботі з хореографічним колективом ці загальнопедагогічні методи набувають певної специфіки з огляду на вид діяльності (в даному випадку — танець), вік учнів, рівень підготовки учасників, сталість і давність колективу (діє він на постійній основі або зібраний для конкретної постановки в рамках майстер-класу чи підготовки до окремого номера).

Отже, наочний метод навчання в роботі з хореографічним колективом втілюється в демонстрації викладачем окремих рухів, їх комбінацій під рахунок та музичний супровід. Викладач звертає увагу на окремі деталі, особливості руху, змістовні акценти комбінації, що сприяє засвоєнню учнями запропонованого матеріалу.

Керівник колективу під час використання наочного методу може використовувати наступний прийом: демонстрація танцювального руху або комбінації відбувається не викладачем, а учасником колективу, який раніше вже вивчив цей рух (наприклад, учасник колективу із старшої групи). У процесі вивчення руху можна запропонувати демонструвати правильне виконання тому учневі, який під час цього уроку швидко вивчив та максимально правильно його виконав.

Також під час підготовки хореографічної композиції активно використовується наочно-ілюстративний матеріал: малюнки, що показують положення танцівників — у парі, ансамблі, окремі пози, схеми танців; окреме значення мають фотоматеріали і відеозаписи танцювальних виступів. Особливість використання наочного методу, який є провідним у роботі з хореографічним колективом, полягає в тому, що учні мають засвоїти як сталі положення (пози, малюнок танцю), так і рухомі (переходи